

6M070900 – «Металлургия» мамандығы бойынша «Техника және технология» академиялық дәрежесін алуға арналған

Қабылбаев Жігер Сейілханұлының

**«ТАУ ЖЫНЫСТАРЫ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ ЕСЕБІМЕН ТАУ
ӨНДІРУЛЕРІНІҢ БЕКІТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ТАҢДАУ»**

тақырыбындағы магистрлік диссертацияна

АНДАТПА

1. Диссертация көлемі 103 беттен тұрады.

2. Суреттер саны - 31, графикалық бөлім – презентация түрінде, кестелер – 35, пайдаланылған әдебиеттер – 35, формулалар – 12.

3. **Жұмыстың өзектілігі.** Тау-кен өнеркәсібі жұмысының тиімділігін дайындықты өнім шығару қарқынын ұлғайтусыз және оны сенімді қолдауды қамтамасыз етуді арттыру мүмкін емес. Жер асты құрылысына тән ерекшеліктердің бірі тау-геологиялық жағдайын елеулі қиындату болып табылады. Сондықтан тау өндірулері және жер асты құрылыстары сенімділігін қамтамасыз етумен байланысты тапсырмаларды сәтті шешу тау жынысы табандылығының санаты және қоршаған жынысты алқаптарда механикалық процесстерді болжаудың пайдаланылатын әдістерін жетілдіру есебінен тау өндірулерін бекіту технологияларын таңдауға байланысты.

Кен орындарын өндіруде терең қабаттарды ашу кезінде пайдалану үрдісінде және тіпті құрылыс сатысында өндіру тұрақтылығын қамтамасыз ету бойынша маңызды мәселелер туындайды. Өндіру тұрақтылығын қамтамасыз ету мәселесі күрделі тау техникалық жағдайлармен, үлкен тереңдікте жаңа алқаптар құрылысымен терең орнатылған кен орындарын игерумен байланысты қазіргі заманғы тау өнеркәсібінде үлкен орын алады және маңыздылар санатқа жатады.

Осыған байланысты «Тау жыныстары тұрақтылығы есебімен тау өндірулерінің бекіту технологиясын таңдау» жұмыс тақырыбы өзекті болып табылады.

4. Тау өндірулерін бекіту технологиясы **зерттеу нысаны** болып табылады.

5. Тау бекітпелері **зерттеу тақырыбы** болып табылады.

6. Тау өндірулерін бекітудің тиімді технологиясын таңдауға тау жыныстары тұрақтылығының әсер етуін анықтау **жұмыс мақсаты** болып табылады.

7. **Зерттеу әдістері.** Жұмыста ғылыми талдаудан, жүргізілген зерттеу және кен орындарын пайдалану нәтижелерін жинақтаудан, жыныс топтарын және өндірудің күрделі-түр өзгертулерінің жағдайын математикалық үлгілеуден тұратын зерттеулер әдісі қолданылған.

8. Зерттеулер мақсаты:

1. Жыныстар тұрақтылығы санаты бойынша бекіту түрлерін таңдау мәселесін зерттеу.
2. Бекітуге түсетін салмақты анықтау бойынша есептер жүргізу.
3. Түйіндесу бекітулерінің, жанасу өндірулерінің және үлкен тереңдіктегі өндірулердің ерекшеліктерін анықтау.
4. Тау жыныстарының тұрақтылығы есебімен бекітулердің әр түрлерін салу технологияларын сипаттау.

9. Қорғалатын ғылыми ережелер:

1. Тау алқаптарында орналасқан күрделі, бастауыш және кесілген өндірулердің бекітулерінің сүйемелдеу түрлеріне салмақты жыныстардың мүмкін құлау биіктіктерінен анықтау керек.
2. Үлкен тереңдіктерде жүк түсіретін теспе жолдарымен басылған алқаптарда жүк түсірудің еш мәні жоқ, өйткені бүлінген алқаптарда қолданыстағы шиеленістер көп емес.
3. Жақын өндірулер үшін бекіту түрлерін және олардың параметрлерін алқап тұрақтылығы бір сатыға төмен екендігін ескере отырып қабылдау керек.

10. Зерттеулердің ғылыми жаңалықтары келесілерден тұрады:

1. Q – Бартон сыныптамасының жыныстар тұрақтылығы санаты бойынша бекіту түрлерін таңдау мәселесі зерттелді.
2. Бекітуге салмақ салуды анықтау бойынша есептер жүргізіді.
3. Түйіндесуді бекіту, өндірулерді және үлкен тереңдіктердегі өндірулерді жақындастыру ерекшеліктері анықталды
4. Тау жыныстары тұрақтылығының есебімен бекітулердің әр түрлерін салу технологиялары сипатталды.

11. Жұмыс тақырыбы бойынша басылымдар.

Диссертациялық жұмыстың мазмұны және негізгі ережелері студенттердің, магистранттардың және жас ғалымдардың 2016 жылғы Өскемен қаласындағы «Қазақстанның инновациялық дамуына жастар шығармашылығы», «Тау жыныстары тұрақтылығының есебімен тау өндірулері технологияларын таңдау» II Халықаралық ғылыми-техникалық конференциясында баяндалған.